

Asia: VN/12957/2023

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

4 luku – Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Tunnistattekko, että esitetyillä laeilla olisi vaikutuksia, joita ei ole huomioitu esityksessä?

Metsähallitus tukee vahvasti hallitusohjelman ja HE:n tavoitteen tärkeyttä toimivan merituulivoimamarkkinan rakentamisesta Suomeen. Suomella on vahva potentiaali merituulivoiman hyödyntämiseen, mutta Metsähallituksen näkemyksen mukaan HE:ssä ei vakuuttavasti kuvata, miten tämä potentiaali hyödynnetään kokonaistaloudellisesti ja kestävästi parhaalla mahdollisella tavalla.

Taloudelliset vaikutusarviot HE:ssä ovat kaikkiaan vähäisiä ja niitä olisi syytä täydentää vaikutusarvioilla hallitusohjelman tavoitteiden toteutumisen kannalta ja toimialan kansainvälinen markkinatilanne tunnistaen. Myös vaihtoehtoiskustannukset valtiolta ja kunnilta saamatta jäävien tulojen muodossa tulee arvioida, jos talousvyöhykkeen hankkeet syrjäyttäisivät aluevesien hankkeita.

Talousvyöhykkeen merituulivoimalaissa tulee arvioida talousvyöhykkeen ja aluevesien eri kilpailutusmallien vaikutukset. Talousvyöhykkeen kilpailutusmenettelyyn suunniteltu vakuusmenettely, hankeoikeusmaksujen puuttuminen ja maksujen takapainoisuus sekä mahdollisesti kevyempi luvitusprosessi ja valtion asettamien maksujen ja verojen suuruus voivat hyödyttää talousvyöhykkeen hankkeita suhteessa aluevesien hankkeisiin.

Metsähallitus korostaa koordinaation tarvetta talousvyöhykkeen ja aluevesien merituulivoimala-alueiden hankeoikeuksien kilpailutukseen ajoituksen sekä aluevalintojen osalta. Olennaista on osoittaa investointivarmuutta mahdollisimman pitkälle tulevaisuuteen. Keskipitkän ja pitkän aikavälin hallittu, vaihteittainen hankkeiden tuominen markkinoille luo edellytyksiä investoinneille, jotka ovat välttämättömiä merituulivoiman toteuttamiseksi Suomeen. Investointien paikallisia, alueellisia ja valtakunnallisia talousvaikutuksia ei ole esityksessä kattavasti analysoitu. Hankeoikeuksien myyntien jatkumo muun ohella kannustaa voimalavalmistajia kehittämään Suomen

tuuli- ja sääolosuhteisiin paremmin sopivia voimaloita, satamia investoimaan merituulivoimarakentamisen tarpeisiin ja asennusalueiden saatavuuteen.

Hallituksen esityksessä viitataan Ilmasto- ja energiastrategiaan, jonka mukaan 2030 mennessä ensimmäiset teollisen kokoluokan merituulivoimahankkeet Suomessa olisivat tuotannossa ja vuoteen 2035 mennessä hankkeita olisi rakennettu jo useita niin aluevesille kuin talousvyöhykkeellekin. Metsähallitus toteaa, että kyseinen tavoite on nykyinen makrotaloudellinen tilanne (muun muassa korkeat rakentamis- ja pääomakustannukset, eurooppalaisittain edullinen energian hinta, toimitus- ja hankintaketjujen sekä asennuskaluston pullonkaulat) huomioiden erittäin kunnianhimoinen – tällä hetkellä merituulivoima ei ole kaupallisesti kannattavaa. Talousvyöhykkeellä sijaitsevien hankkeiden tuotantokustannukset tuotettua energiayksikköä kohden (levelised cost of energy) ovat merkittävästi suuremmat kuin lähempänä rannikkoa sijaitsevien aluevesien hankkeiden, joten todennäköistä rakentamiskustannukset huomioiden on, että aluevesien hankkeet rakentuvat ennen talousvyöhykkeen hankkeita. Syvemmälle rakentaminen Suomen jääpeitteisillä merialueilla on huomattavasti kalliimpaa kuin matalimmille alueille.

Kansainvälisesti tarkastellen niissä maissa, joissa merituulivoimatoimiala on kehittynempi, lähempänä rannikkoa sijaitsevat alueet on rakennettu ensin ja rannikkoa lähempänä sijaitsevien alueiden tultua rakennetuksi, on siirrytty kauempana rannikosta sijaitsevien alueiden kehittämiseen. Todennäköistä onkin, että 2030-luvun loppuun mennessä Suomessa on toiminnassa muutama merituulivoimapuisto, mitä arviota tukee myös Fingridin julkaisema merituulivoiman liitettävyysselvitys. Ensimmäisenä merituulivoimarakentamisessa tullaan preferoimaan alueita, jossa alueen hyvä tuulisuus yhdistettynä riittävän matalaan merenpohjaan ja pohjan rakenteisiin mahdollistaa matalahkot merituulivoiman investointikustannukset. Talousvyöhykkeen merituulivoimalaissa ja sen nojalla annettavassa alemman asteisessa sääntelyssä sekä lupaehdoissa on varmistuttava siitä, että hankkeet etenevät joutuisasti ja tarjoajat sitoutuvat hankkeisiin ja arvioitava myös sitä, ovatko hallituksen esityksessä esitetyt vakuudet riittävä keino tähän.

Hankkeiden investointipäätökset edellyttävät varmuutta hankkeen edellyttämästä luvituksesta ja hankkeeseen kohdistuvista ulkoisista kustannuksista. Talousvyöhykkeen luvituksen tulee olla selkeää ja hankkeeseen kohdistuvien valtion asettamien verojen ja maksujen tulee olla selvillä kilpailutusta toteutettaessa. Vajavaiseen tietoon sisältyvä riski aiheuttaa epävarmuutta Suomen merituulivoimamarkkinoille kokonaisuutena, vaikuttaa talousvyöhykkeen hankkeiden tarjoustasoon ja voi myös johtaa potentiaalisten tarjoajien vähäiseen kiinnostukseen talousvyöhykkeen kilpailutuksia kohtaan.

Myös turvallisuutta koskeva vaikutusten arviointi on puutteellista. On riskialtista sijoittaa jopa ison ydinvoimayksikön verran sähköntuotantoa siten, että merikaapeli kulkee kansainvälisellä merialueella. Riskiä on esityksessä pyritty pienentämään valintamenettelyllä, jossa kuullaan mm. Puolustusvoimia ja Metsähallitusta, mutta turvallisuuteen liittyviä näkökohtia tulisi jo valmisteluvaiheessa pystyä arvioimaan kattavammin.

Lisäksi HE:ssä pitäisi syvällisemmin käydä läpi hallintopäätösmalliin liittyvät tulkinnat ja vaikutukset. Julkiseen hallintotehtävään liittyy hallinto-oikeudelliset periaatteet, kantelumahdollisuus, laaja valitusoikeus jne. eli useita mahdollisuuksia halvaannuttaa päätöksentekokoneisto tahallaan tai tahattomasti. Ylipäätään julkisten hallintotehtävien hoitoon liittyvien periaatteiden ja lakisääteisten veloitteiden soveltaminen askarruttaa; voiko tulla jotain yllätyksiä esille, joita ei tässä nyt vielä osata arvioida. Sen vuoksi hallintopäätöksen käyttöalasta ja toimivuudesta esitetyllä tavalla pitäisi saada tarkempaa analyysiä. Hallintopäätös ei mahdollista kovinkaan notkeaa instrumenttia kansainväliselle ja nopeasti kehittyvälle toimialalle.

Muu palaute vaikutusarvioista

-

7 luku – Säännöskohtaiset perustelut

Palaute alueen valinnasta

Metsähallitus pitää tärkeänä, että valtioneuvoston olisi talousvyöhykkeen merituulivoima-alueiden valinnassa otettava huomioon alueen ympäristötekijät (HE s. 41). Hallituksen esitysluonnos jättää kuitenkin avoimeksi, mikä on ympäristötekijöiden painoarvo yhteiskunnan kokonaisetua koskevassa harkinnassa.

Aluevalintojen koordinaation osalta Metsähallitus viittaa lisäksi edellä luvusta 4 toteamaansa.

Palaute vakuuksista (osallistumisvakuus ja edistämismaksu)

Aluevesillä toteutettavissa kilpailutuksissa toimijat suorittavat huomattavia summia hankeoikeusmaksuja vastineeksi yksinoikeuden saamisesta heti sopimusten solmimisen hetkellä ja lisäeriä vaiheittain hankkeen edetessä. Yksinoikeudella merialueen / merenpohjan hyödyntämiseen on arvo, jonka markkina-arvo määräytyy aluevesien kilpailutuksessa saatavien tarjousten perusteella. Yksinoikeudesta suoritettavat maksut voivat vastata jopa hankekehitykseen vaadittavia summia, joten summat ovat määrältään huomattavia, ne ovat hankkeiden ja niiden omistajien kannattavuuteen suuresti vaikuttavia tekijöitä. Yksinoikeudella on siten varallisuusoikeudellista merkitystä.

Talousvyöhykkeen merituulivoimalaissa ei säädetä hankeoikeuksista (yksinoikeus merialueen / merenpohjan hyödyntämiseen) perittävää maksua, vaan sen sijaan tarjoajat asettavat vaiheittain edistämismaksuuden, joka vapautetaan hankkeen myöhemmässä vaiheessa. Talousvyöhykkeen merituulivoimalaissa ei näin ollen aseteta toimijoille veloitetta suorittaa hankeoikeusmaksua yksinoikeudesta alueeseen ennen merituulivoimapuiston toiminnan alkamista. Varsinaiset hankkeesta suoritettavat maksut pannaan täytäntöön vasta hankkeen toiminnan aikana.

Hallituksen esityksessä luonnehditaan asetettavia vakuuksia määrältään huomattavaksi toimijoiden sitouttamiseksi ja hankkeen edistämiseksi. Metsähallitus toteaa, että merituulivoimapuiston koko hankkeen kustannukset ovat miljardiluokkaa ja hankkeen edistäminen on ennen kaikkea riippuvainen sen taloudellisesta kannattavuudesta. Huomattavan suuruiset vakuudet maksavat myös asettajalleen, joten kolmansilta ostettavien vakuuksien kustannukset ovat vaihtoehtoiskustannuksiltaan valtiolta saamatta jäävää tuloa. Talousvyöhykkeen kilpailutuksessa tulisikin arvioida edistämismaksun sijaan hanketoimijoilta vaiheittain perittävän hankeoikeusmaksun asettamista. Hankeoikeusmaksun määrä perustuisi hankkeista saatuihin tarjouksiin vastaavasti kuin aluevesillä.

Talousvyöhykkeen merituulivoimalaissa on arvioitava, asettaako valittu menettely talousvyöhykkeen hankkeet eri asemaan verrattuna aluevesien hankkeisiin ja sitouttavatko edistämismaksuudet toimijoita tavoitellulla tavalla.

Vakuuksien osalta Metsähallitus viittaa lisäksi edellä luvusta 4 toteamaansa.

Palaute maksuista (osallistumismaksu ja hyödyntämismaksu)

Hyödyntämismaksu vastanee tarkoitukseltaan aluevesillä hankkeesta käyttöoikeussopimuksella perittävää vuokraa. Selvyyden vuoksi on syytä todeta, että aluevesillä toimijat suorittavat vastineeksi alueen yksinoikeuden saamisesta hankeoikeuksista perittävää hankeoikeusmaksua, ja tämän lisäksi käyttöoikeussopimuksella vuokraa hankkeen myöhemmässä vaiheessa, joka vastaa talousvyöhykkeen merituulivoimalaissa säädettävää hyödyntämismaksun vaihetta.

Muu palaute kilpailutuksesta

Talousvyöhykkeen ja aluevesien yhdenmukainen kohtelu:

HE:n perusteella jää avoimeksi, miten varmistetaan talousvyöhykkeen ja aluevesien hankeoikeuksien saajien tasapuolinen kohtelu kilpailutuksen jälkeen. Talousvyöhykkeen hankkeiden verojen ja maksujen sekä luvituksen tulee olla linjassa aluevesien hankkeille asetettavien vaatimusten ja verojen ja maksujen kanssa kahden erilaisen toimintaympäristön syntyminen ehkäisemiseksi.

Vaikka HE:ssa todetaan talousvyöhykkeen aseman eroavan monilta osin aluevesistä, todellisuudessa HE:ssa kuvatut talousvyöhykkeen intressit ovat täysin samat kuin Metsähallituksen toteuttamissa ja valtioneuvoston valtion aluevesille päättämässä hankkeissa jo tähänkin asti. Talousvyöhykkeen erilainen juridinen ja maanomistuksellinen asema ei sitä olennaisesti muuta. Metsähallituksen tuulivoimahankekehityksessä on laajasti huomioitu alueiden toteutuskelpoisuutta ja valittavan toimijan kykyä käynnistää ja toteuttaa tuotanto edellytetyssä aikataulussa ja sopimuksellisin keinoin varmistettuna. Toteutukseen tähtäämistä on voitu varmistaa mm. projektinaikaisella yhteisyrityksen mallilla (SPV), jossa Metsähallitus toimii osakkaana. Erilaisten intressien huomioimisesta huolehditaan valtion kiinteistövarallisuuden luovutuksesta annetun lain (973/2002, luovutuslaki) edellyttämillä ja sitä laajemmilla ennakkolisillä lausuntonenettelyillä. Metsähallituksen hankkeissa VN käsittelyyn lausuntonsa ovat antaneet puolustusministeriö/Pääesikunta,

sisäministeriö/Rajavartiolaitos, ympäristöministeriö sekä Museovirasto. Lisäksi lausunnon ovat antaneet eri pyynnöstä työ- ja elinkeinoministeriö ja liikenne- ja viestintäministeriö.

HE perustelusta jää vääränlainen kuva siitä, että MH mallista puuttuisi muut näkökulmat kuin tuottovaade; kuitenkin käytössä on ollut laadulliset kriteerit ja nimenomaisesti painotettuna kyvykyys hankkeen edistämiseen sekä kattava ESG-arviointi. MH liiketoimintaa lakisääteisestikin ohjaa niin luovutuslaissa säädetyt intressit (ympäristö- ja luontoarvot, kulttuuriperintö, maapuolustus, rajaturvallisuus), Metsähallituslain 6 ja 7 § yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet kuin kaikki YVA ja lupamenettelyissä edellytetty. Eli MH mallissa eri intressien huomiointi ei ole mitenkään vähäisempää eikä näitä pitäisi tässä suhteessa asettaa vertailuun.

Uusi kilpailutusmalli ei saisi johtaa siihen, että talousvyöhykkeen hanketoimijat ovat paremmassa asemassa kuin aluevesien hanketoimijat hankeoikeuksien osalta suoritettavassa korvauksessa. Aluevesien osalta käytössä on kilpailullinen menettely, jossa hanketoimijoiden kilpailuasetelma on tasavertainen ja kilpailutuksen voittajat suorittavat hankeoikeuksista korvausta, jonka määrä määrittyy kilpailutuksessa esitettyjen tarjousten perusteella. Talousvyöhykkeelle suunnitellussa lainsäädännössä tulee varmistua, että hanketoimijat suorittavat hankeoikeuksista maksua vastaavalla tavalla kuin aluevesien hankkeissa ja sitoutuvat hankkeen toteuttamiseen taloudellisella panostuksella.

Luvituksen ja kustannusten tulee olla myös linjassa aluevesien hankkeille asetettavien vaatimusten ja kustannusten kanssa kahden toimintaympäristön syntymisen ehkäisemiseksi. Aluevedet kuuluvat rannikkokunnan maankäytön suunnittelun piiriin ja edellyttävät alueiden kaavoittamista (yleiskaava). Lisäksi kaavaan liittyvät valitukset voivat viivästyttää hankkeita useilla vuosilla. Mahdolliset talousvyöhykkeen hankekehitystä nopeuttavat luvitusratkaisut tulee toimeenpanna myös aluevesillä.

Hallintopäätösmalli:

Laadullisten kriteerien käyttäminen ja kilpailutuksen sisällä tehtävät poissulku- ym. päätökset määritetään HE:ssa julkiseksi hallintotehtäväksi ja perustellaan sillä Metsähallituksen käyttämän mallin soveltumattomuutta talousvyöhykkeelle. Metsähallitus kyseenalaistaa näkemyksen oikeellisuuden ja tarkoituksenmukaisuuden. Metsähallituksen käyttämässä aluevesien mallissa käytetään laadullisia kriteereitä, eivätkä ne ole julkisia hallintotehtäviä tai hallintopäätöksiä, vaan osa sen toimivallan käyttämisestä, mikä Metsähallituksella kiinteistöhallinnan eli valtion kiinteistövarallisuuden luovutuslain ja toimialamäärityksen puitteissa on. Metsähallituksen toiminnan ja käynnissä olevien hankekehitysten kannalta on ongelmallista, jos tällainen tavanomainen kiinteistötransaktioihin liittyvä harkinta ja laadulliset kriteerit tulkittaisiin jatkossa julkiseksi hallintotehtäväksi. Se myös muuttaisi valtion kiinteistövarallisuuden luonnetta ja uhkaisi sen kilpailukykyisyyttä kiinteistöjen vaihdannassa sekä vaatisi useita muutoksia kiinteistöjä koskevaan lainsäädäntöön laajemminkin.

Esityksessä pitäisi tuoda oikein esille, että Metsähallituksen mallilla kilpailutukseen liittyviä luontevia ja kokonaistaloudellisuutta varmistavia vaatimuksia voidaan tehdä kaikki laillisuusvaatimukset täyttäen osana Metsähallituksen kiinteistökehitystoimintaa. Metsähallituksen näkemyksen mukaan juridiikka on tältä osin ymmärretty väärin. Tuulivoiman hankekehityksessä ei ole tarve pohtia perustuslain 124 §:n soveltamista, jos asia ratkaistaisiin noudattaen luovutuslain periaatteita. Toki, jos lailla säädetään asian olevan hallintopäätös ja ratkaisun tekeminen määrätään hallintoviranomaiselle, asia saadaan näyttämään sellaiselta, että muuta vaihtoehtoa ei ole.

Uuden organisaation rakentaminen:

Metsähallituksen toimialatuntemuksen, asiantuntija-arvioiden ja teknistaloudelliseen osaamiseen perustuvan arvion mukaan Suomeen rakentuu keskipitkällä aikavälillä 5-7 merituulivoimahanketta. Arvioitamme tukee muun ohella kantaverkkoyhtiö Fingridin merituulivoiman liityntäselvitys. Huomioiden aluevesillekin sijoittuvat merituulivoimahankkeet tämä osoittaa erillisen organisaation rakentamisen tarkoituksenmukaisuuden kyseenalaiseksi viranomaisen toiminnan taloudellisen tehokkuuden näkökulmasta. Talousvyöhykkeen kilpailutuksissa tulee varmistua siitä, että kilpailutuksen suorittavalla organisaatiolla on osaamista, välineet (esimerkiksi paikkatietojärjestelmä) ja kokemusta toimialasta, sen toimijoista ja markkinafundamenteista, jotka heijastuvat hankkeiden markkinahintaan.

Palaute hyödyntämisluvasta

-

Palaute valitusten osittaisesta keskittämisestä Vaasan hallinto-oikeuteen (Erityisesti hallinto-oikeuksille, korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja markkinaoikeudelle osoitettu kysymys)

-

Palaute muutoksenhausta

Talousvyöhykkeen hankkeet ovat luvituksen osalta edullisemmassa asemassa, koska talousvyöhykkeiden hankkeisiin ei sovellu kuntakaavoitus ja siihen liittyvät riskit. Tämä voi johtaa myös erilaisiin valitusoikeutettujen piireihin aluevesien ja talousvyöhykkeiden hankkeiden osalta. Talousvyöhykkeelle suunnitellussa lainsäädännössä tuleekin käsitellä kysymykset siitä, kenellä on oikeus valittaa talousvyöhykkeen hankkeissa ja edellyttääkö tämä muutoksia hallintoprosessilakiin ja hallinnon yleislakeihin sekä soveltuvaan erityislainsäädäntöön. Esimerkiksi, onko luontojärjestöillä vastaava valitusoikeus talousvyöhykkeiden hankkeiden osalta kuin aluevesien hankkeissa ja miten hankkeiden lupa- ja muutoksenhakumenettelyissä turvataan ympäristöperusoikeuden toteutuminen.

Palaute talousvyöhykelain muutoksista

Keskeisintä talousvyöhykelain muuttamisessa on tarkentaa vaadittavia ympäristövaikutusten arviointia, lausuntoja ym. reunaehtoja koskevat vaatimukset vastaamaan aluevesillä jo voimassa olevaa sääntelyä, jotta varmistetaan talousvyöhykkeen ja aluevesien hankkeiden tasapuolinen kohtelu.

8 luku – Lakia alemman asteinen sääntely

Palaute asetuksella myöhemmin säädettäviin asioihin liittyen

HE:ssa todetaan, että EU sääntely tuo koko ajan uusia vaatimuksia ja velvoitteita ml. laadullisia ja esivalintakriteerejä uusiutuvan energian alalla kansallisesti tarvittavien laatukriteereiden rinnalle. Siksi lainsäädäntöön liian yksityiskohtaisesti ja sitoen kriteereiden asettaminen koetaan vaikeaksi ja esitetään yksityiskohdista säädettävän asetuksella. HE:ssä vaihtoehtona kilpailutukselle ja laadullisten kriteerien asettamiselle nähdään toimijan valinta kokonaisvaltaisella viranomaisharkinnalla, josta säädettäisiin lailla. Koska lakihankkeen tavoitteena on määritellä valinnan perusteet avoimesti ja tarkasti etukäteen, päädytään esittämään, että kilpailutusmenettelyn yksityiskohdista ja laadullisista kriteereistä säädetään asetuksella. Ehdotettu malli uhkaa siis jäädä jäykäksi eikä kykene ennakoimaan nopeasti muuttuvia vaatimuksia ml. EU-sääntelyä. Tuulivoima-alan ja sitä koskevan EU-sääntelyn nopean kehittymisen huomioimiseksi tulisi nimenomaan varmistaa päätöksenteon ketteryys ja joustavuus, jota asetuksin ja muulla lakia alemman asteisella sääntelyllä ei Metsähallituksen näkemyksen mukaan voida tarkoituksenmukaisesti toteuttaa.

Muu palaute

Tähän pyydetään jättämään palaute vain niistä asioista, joita ei ole mainittu yllä.

Yleisesti Metsähallitus pitää erittäin tärkeänä HE:n tavoitteita siitä, etteivät talousvyöhykkeen ja aluevesien hankekehitykset muodostu ongelmallisesti päällekkäisiksi tai kilpaileviksi toistensa kanssa ja että ne täysimääräisesti pystyvät yhdessä täyttämään hallitusohjelman tavoitteita ja tuottamaan Suomelle parasta kokonaisuutta vihreässä siirtymässä.

Lisäksi Metsähallitus lausuu oman roolinsa ja aluevesien huutokauppamallin tarkennuksena seuraavaa:

Metsähallitus katsoo, että HE luonnos vaatii korjaamista Metsähallituksen tehtävistä ja sen käyttämästä tuulivoiman hankekehitysmallista. Metsähallituksen juridisen aseman ja tehtävien kuvaamisella on olennaista merkitystä ehdotetun hankekehitysmallin ja MH:n hankekehitysmallin vertailussa ja toisaalta HE:ssä tehdyissä johtopäätöksissä valitun hallintopäätösmallin tueksi.

Koska Metsähallituksen merituulivoiman hankekehitysmalli on ainoa Suomessa, josta valtiolla on kokemuksia, HE:ssä tehtyjä ratkaisuja on pyritty laajasti esittelemään ja vertaamaan suhteessa Metsähallituksen toimintamallissa käytettyihin. Metsähallituksen hankekehitysmalli on osoittautunut kansainvälisillä tuulivoimamarkkinoilla Suomen kilpailueduksi ja se on kerännyt mielenkiintoa ja kiitosta.

Metsähallituksen lakisääteisenä liikelaitoksen yleistehtävänä on valtion maa- ja vesiomaisuuden kestävä käyttö, hoito ja suojele ja näiden yhteisenä nimittäjänä valtion kiinteistöhallinta. Tältä osin

HE:ssä oikaistaan ja todetaan Metsähallituksen toiminnan perustuvan tehtävien jakoon julkisten hallintotehtävien eli viranomaistehtävien ja liiketoiminnan välillä (s.32), jossa merituulivoiman hankekehitys on Metsähallituksessa liiketoiminnallisesti järjestettyä ja tuottotavoitteellista kiinteistökehitystoimintaa. Tästä johtuen tehdään ongelmallisia johtopäätöksiä ja oletuksia sen suhteen, missä puitteissa Metsähallitus voi hoitaa merituulivoimahankkeita ja millä tavoitteilla hankkeita tehdään.

Metsähallitus toimii monipuolisesti valtion toimijana ja edunvalvojana kiinteistöhallinnan tehtävissä ml. hankekehityksissä. On ongelmallista, jos Metsähallituksen tehtäväkokonaisuutta ei kuvata oikein ja sitä perustavanlaatuista toimivaltuutta, joka Metsähallitukselle valtion liikelaitoksena on perustuslaissa (92 §) ja luovutuslaissa säädetty valtion kiinteistövarallisuuden hoitajana ja hallinnoijana. Metsähallituksen lakisääteiset tehtävät eivät ole vain jakoa julkisiin hallintotehtäviin ja liiketoiminnan toimialan tehtäviin, vaan olennainen osa on kiinteistöhallinnan kokonaisuudesta, mm. luovutuksista ja vuokrauksista, huolehtiminen perustuslain mukaisen toimivaltuuden pohjalta. Väärinymmärryksellä saattaisi olla haitallisia vaikutuksia Metsähallituksen kiinteistötehtäviin laajemminkin. Kiinteistötransaktiot noudattavat maakaaren ja yksityisoikeudellisia periaatteita myös Metsähallituksen/valtion tehtävinä. Metsähallituksen tuulivoimahankkeita ja alueiden käyttöoikeuksien luovutusta tuulivoiman hankekehitykseen ja tuotantoon koskee myös em. luovutuslaki, joka sisältää lainsäädäntöön vietyinä perusteet valtion kannalta edullisimman ratkaisun valinnasta (markkinaehtoiset vastikkeet, lausuntomenettelyt eri intresseistä, päätöksenteon alistaminen VN:lle). Vastaava päätöksentekomenettely olisi mahdollista myös talousvyöhykkeellä.

Toimintamallin läpinäkyvyys ja avoimuus suhteessa MH/aluevesien kilpailutusmalliin:

Metsähallituksen toimintaan liikelaitoksena sovelletaan lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta, mikä olisi hyvä HE:ssä todeta. Liiketalousaspekteja tai mm. turvallisuuteen liittyviä seikkoja suojataan julkisuuslain salassapitoperusteilla. Metsähallituksen malli on siten lähtökohtaisesti avointa, laajasti tiedotettua ja viestittyä. Kaikki relevantit potentiaaliset hankekumppanit ovat tulleet hankkeista informoiduksi ja nämä on kutsuttu kilpailutuksiin. MH:n kilpailutuksissa sovellettavat menettelytavat, arviointikriteerit ja ehdot ovat kaikille kilpailutukseen osallistujille avoimia ja etukäteen selvillä. Lisäksi kilpailutuksen käynnistymisestä ja hankkeiden etenemisestä viestitään avoimesti ja laajasti muillekin sidosryhmille, mm. järjestämällä paikallisia sidosryhmätilaisuuksia.

Valtioneuvoston käsittely ja siihen valmistellut hakemukset ovat olleet kattavia ja mm. valtion kiinteistövarallisuuden luovutuslain mukaiset ja sitä laajemminkin etukäteiset lausuntomenettelyt sisältäviä. Lopullinen kumppanivalinta on ollut myös VN päättämänä MMM:n hyväksynnälle alisteinen.

HE:n mukaan tärkeä erillisyys talousvyöhykkeen säädettävässä hankemallissa olisi avoimuus, jota lakiin tai asetukseen tuodut valintaperusteet tuottaisivat. Tämä vaikuttaa varsin raskaalta keinolta vain avoimuuden ja julkisuuden lisäämiseksi, kun sitä voidaan ja tulee tehdä muutenkin julkisuuslakiin pohjautuen.

Niemelä Juha
Metsähallitus

Rautavuoma Noora
Metsähallitus